

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ВИРШЕННЯ ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Рецензія на монографію доктора економічних наук, професора Н.Й. Конішевої та кандидата наук з державного управління В.О. Власова «Підвищення ефективності механізму державного контролю за господарською діяльністю». — Харків: Видавництво «НТМТ», 2016. — 270 с.

Процес трансформації економіки України висуває нові вимоги до здійснення державного контролю, зокрема в одній з найважливіших сфер — господарській діяльності. Задля впровадження європейських стандартів життя та виходу на провідні позиції у світі Стратегією сталого розвитку «Україна — 2020» визначено реалізацію 62 реформ та програм розвитку держави. Зокрема передбачено реформу державного фінансового контролю та оптимізацію системи державних органів у контексті подальшої дерегуляції економіки.

В центрі уваги державної влади, правозахисників, засобів масової інформації перебуває питання необхідності забезпечення більш сприятливих умов для ведення бізнесу в Україні на рахунок зниження тиску контролюючих органів на підприємництво. Пріоритетним завданням уряду визначено скорочення функцій державного контролю у сфері господарської діяльності шляхом оптимізації процесів і зменшення кількості контролюючих органів.

Монографію присвячено вирішенню важливої для національної економіки проблеми підвищення ефективності механізму державного контролю за господарською діяльністю. Її видання є актуальним і своєчасним в умовах реалізації поставлених урядом завдань щодо дерегуляції економіки. Наукове та практичне значення визначаються недостатньою розробленістю механізму державного контролю як засобу державного регулювання господарської діяльності та необхідністю пошуку шляхів забезпечення ефективності державного контролю в сфері господарювання в сучасних умовах.

Найбільш вагомими результатами, які становлять наукову новизну праці, є визначення змісту механізму державного контролю за господарською діяльністю; виявлення умов для подальшого запровадження принципу презумпції невинуватості суб'єктів господарювання в процедурі здійснення державного контролю; розробка концепції організації та здійснення державного контролю за господарською діяльністю; обґрунтування напрямів підвищення ефективності механізму державного контролю, аналіз їх очікуваного регуляторного впливу на ринкове середовище, забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави.

У першому розділі монографії окреслено коло проблем нормативно-правового забезпечення механізму державного контролю за господарською діяльністю. Проаналізовано показники діяльності контролюючих органів України, які свідчать, що чинна система державного контролю не забезпечує в повному обсязі ефективність державного управління в сфері господарювання. Авторами обґрунтовано необхідність формування структури прав та обов'язків суб'єктів

господарської діяльності в процедурі здійснення державного контролю на основі забезпечення їх кореспонденції правам та обов'язкам контролюючих органів.

Другий розділ монографії присвячено теоретичним основам функціонування державного контролю за господарською діяльністю. Науковий інтерес викликають підходи авторів щодо з'ясування сутності механізму державного контролю, який в умовах реалізації політики лібералізації підприємництва стає засобом державного регулювання господарської діяльності. Це дало змогу розкрити багатофункціональну інтегруючу роль державного контролю в державному управлінні.

На основі аналізу компетенції та повноважень органів контролю та нагляду, форм та методів їх здійснення в різних сферах господарювання зроблено висновок про необхідність розмежування змісту термінів «контроль» і «нагляд», які у законодавстві України фактично ототожнюються. На цій основі авторами монографії уточнено поняття державного контролю за господарською діяльністю, що найбільш повно відповідає його змісту та загальному принципам державного регулювання сфери господарювання, яке відрізняється від існуючих трактувань, зокрема, наведених у законодавстві.

Значну увагу в роботі приділено вирішенню проблеми відповідальності суб'єктів господарювання. У третьому розділі запропоновано шляхи реформування законодавства, яким регламентовано порушення встановлених нормативно-правовими актами правил організації та здійснення господарської діяльності, визначено процесуальні особливості процедури притягнення до відповідальності суб'єктів господарювання, обґрунтовано логіку встановлення їх вини як суб'єктивної характеристики складу правопорушення. На цій основі доведено можливість реалізації принципу презумпції невинуватості суб'єктів господарювання в процедурі здійснення державного контролю.

У четвертому розділі на основі визначення головних ознак, які характеризують зміст механізмів управління, розроблено механізм державного контролю за господарською діяльністю, обґрунтовано характерні особливості його функціонування, здійснено його структуризацію та наповнення конкретними засобами цілеспрямованого впливу. Все це у сукупності дало змогу авторам запропонувати нове концептуальне бачення моделі механізму державного контролю за господарською діяльністю.

До переваг монографічного дослідження слід віднести розробку шляхів забезпечення дієвого функціонування механізму державного контролю за господарською діяльністю в контексті сучасної регуляторної

політики. У п'ятому розділі монографії виявлено основні чинники, які негативно впливають на подальший розвиток державного контролю в сфері господарювання, та обґрунтовано нові підходи до державного регулювання цієї діяльності.

Основний сенс запропонованих авторами змін розкривається в розробленій концепції організації та здійснення державного контролю, яка базується на інтегруючій та регулятивній ролі механізму державного контролю як засобу державного регулювання господарської діяльності. Виходячи з основних засад її формування, сформульовано напрями підвищення ефективності механізму державного контролю за господарською діяльністю та розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України від 05.04.2007 р. № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Позитивно оцінюючи цю наукову працю, слід відмітити, що дещо звужує авторський підхід до розв'язання позначених питань відсутність системати-

зованої офіційної статистичної інформації щодо результатів діяльності органів державного контролю України, що не дало змогу авторам повною мірою показати всю глибину проблеми забезпечення ефективності державного контролю в різних сферах господарювання.

У цілому монографія Н.Й. Конішевої та В.О. Владова «Підвищення ефективності механізму державного контролю за господарською діяльністю» є результатом ґрунтовного теоретичного та практичного дослідження, яка містить нове вирішення важливої наукової проблеми – розробки теоретичних і методичних основ підвищення ефективності механізму державного контролю за господарською діяльністю.

Монографія, без сумніву, буде цікава науковим співробітникам, аспірантам, фахівцям органів державного контролю, керівникам суб'єктів господарювання, спеціалістам, які цікавляться проблемами державного контролю в різних сферах суспільного життя.

*Керівник відділення макроекономіки
та модернізації Інституту економіки
промисловості НАН України,
завідувач відділу проблем регуляторної політики
та розвитку підприємництва,
доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України
В.І. Ляшенко*